

በአማርኛ እንዴት ታይፕ አደርጋለሁ?

የአማርኛ ፊደላትን በኮምፒውተር ታይፕ ለማድረግ ተቀራራቢነት ያላቸውን የእንግሊዝኛ ፊደላትን በመጠቀም መምታት ይቻላል። ይህም «phonetic» ይባላል። ፊደሉ በአማርኛ ምን አይነት ድምጽ እንዳለው በማሰብ የእንግሊዘኛ ቁልፎቹን በኮምፒውተር ሰሌዳ ላይ በመጠቀም የመምታት ዘዴ ነው።

ለምሳሌ:- «selam» የሚለውን ቃል ታይፕ ለማድረግ «ሰላም» ይሆናል።

አማርኛ ከእንግሊዝኛ የበለጠ ብዙ ድምጽ ወይም ፊደል ስላለው አንዳንድ ጊዜ የሚወክለውን ፊደል መለየት ያዳግታል። በመሆኑም ተጨማሪ ህግ ያስፈልገዋል። ለምሳሌ <ጠ>ን ታይፕ ለማድረግ በእንግሊዘኛ ለብቻው የተወከለ ፊደል ስለሌለው በተቀራራቢነት <ጥ>ን እንጠቀማለን። ነገር ግን <ጥ> በጣም የሚቀርበው ለ<ተ> ፊደል በመሆኑ ትልቁን (capital) <ፐ>ን በመጠቀም የምንፈልገውን ፊደል ማለትም <ጠ>ን እናገኛለን።

ለምሳሌ:- «TienaysTIN» – «ጤናይስጥልኝ» ይሆናል።

ከላይ በተመለከተው ምሳሌ ላይ ትልቁን (capital) <ፐ>ን በመጠቀም <ኝ> ፊደልን ማግኘታችን ያስተውሉ። እንዲሁም <ie> በአንድነት በመጠቀም የ<ጠ> አምስተኛ ፊደል <ጤ> አስገኝተናል። በዚህ ሁኔታ የሚፈልጉትን ቃል ለማግኘት በድምጽ ቅርበት ያለውን የእንግሊዘኛ ፊደል በመጫን፣ አልያም (capital) ትልቁን ፊደል ይህም ካለሆነ ደግሞ የፊደሉን ቁልፍ ሁለት ጊዜ ደግሞ በመጫን ይሆናል።

ለምሳሌ:- «sselam» – «ሠላም» ይሆናል።
«SSeHey» – «ፀሐይ» ይሆናል።

በመጨረሻ ልናስረዳ የምንፈልገው የ<አጣቃሽ> ወይም “ ’ ” (apostrophe)ን ለየት ያለ ህግ ነው። የአንዳንድ ቃላቶች አወቃቀር ሳድስ ሆኖ በአናባቢ ወይም (vowel) ሲቀጠል የአጣቃሽ ምልክቱን መጠቀም ግድ ይሆናል። አለበለዚያ ግን ከፊት ለፊት የመታነውን (ሳድስ) ፊደል ይቀይረዋል። ይህንን ለማሳየት እንዲረዳ «ገብርኤል» የሚለውን ቃል ለመምታት ከ<ር> ፊደል በኋላ አጣቃሹን ከዚያ ደግሞ <ኤ>ን በመጠቀም «gebr'El» በማለት እናስቀምጣለን። አጣቃሹን ባንጠቀም ግን <ር> ወደ <ሬ> ይቀየራል።

ለምሳሌ:- «mel'ak» – «መልአክ» ይሆናል።
«m'leeraf» – «ምዕራፍ» ይሆናል።

ይህንን አጣቃሽ ምልክት ለአማርኛ (Ethiopic) ቁጥሮችም ጠቀሜታ አለው። በዚሁም መሰረት '1-፩ ይሆንና ሌሎቹም በዚሁ መልክ ያገኛሉ። እራሱ አጣቃሹን “ ’ ” ለመጠቀም ደግሞ ምልክቱን ሁለት ጊዜ ደግሞ በመምታት ይሆናል። ይህ ዘዴ ለሌሎችም ምልክቶች (punctuation) ይጠቅማል። በዚሁ ሁኔታ ይህንን ምልክት <፥> በመሆን በመጀመሪያ ጊዜ ሲመታ <፤> የአማርኛ ፊደሉን (ምልክቱን) ሲያስገኝ፣ ደግሞ ሲመቱት ደግሞ የእንግሊዘኛውን ምልክት <፥> ያስገኛል።

ከዚህ በታች የሚታየው ሰንጠረዥ ጠቅላላውን የአማርኛ ፊደላት፣ ቁጥሮችና ምልክቶች እንዴት ታይፕ ማድረግ እንደሚቻል ያሳያል።

Amharic Typing Table

ቤተሰብ	ግዕዝ	ካዕብ	ሣልስ	ራብዕ	ኃምስ	ሳድስ	ሳብዕ	ዘመደ-ግዕዝ	ዘመደ-ካዕብ	ዘመደ-ሣልስ	ዘመደ-ራብዕ	ዘመደ-ኃምስ
ሆይ	ሀ he	ሁ hu	ሂ hi	ሃ ha	ሄ hie	ህ h	ሆ ho					
ላዊ	ለ le	ሉ lu	ሊ li	ላ la	ሌ lie	ል l	ሎ lo				ሲ lua	
ሐውት	ሐ He	ሑ Hu	ሒ Hi	ሐ Ha	ሑ Hie	ሕ H	ሐ Ho				ሒ Hua	
ማይ	መ me	ሙ mu	ሚ mi	ማ ma	ሚ mie	ም m	ሞ mo				ሟ mua	
ሠውት	ሠ sse	ሡ ssu	ሢ ssi	ሣ ssa	ሢ ssie	ሥ ss	ሦ sso				ሢ ssua	
ርእስ	ረ re	ሩ ru	ሪ ri	ራ ra	ሪ rie	ር r	ሮ ro				ሯ rua	
ሳት	ሰ se	ሱ su	ሲ si	ሳ sa	ሴ sie	ስ s	ሶ so				ሲ sua	
ሻ-ሳት	ሸ xe	ሹ xu	ሺ xi	ሻ xa	ሺ xie	ሻ x	ሾ xo				ሻ xua	
ቃፍ	ቀ qe	ቁ qu	ቂ qi	ቃ qa	ቁ qie	ቅ q	ቆ qo	ቁ que	ቅ qui	ቅ quu	ቁ qua	ቆ quie
ቤት	በ be	ቡ bu	ቢ bi	ባ ba	ቤ bie	ብ b	ቦ bo				ቢ bua	
ቪ-ቤት	ቫ ve	ቪ vu	ቫ vi	ቫ va	ቪ vie	ቫ v	ቮ vo				ቫ vua	
ታው	ተ te	ቱ tu	ቲ ti	ታ ta	ቱ tie	ት t	ቶ to				ታ tua	
ቻ-ታው	ቸ ce	ቹ cu	ቺ ci	ቻ ca	ቹ cie	ቻ c	ቼ co				ቻ cua	
ኅርም	ኅ hhe	ኅ hhu	ኅ hhi	ኅ hha	ኅ hhie	ኅ hh	ኅ hho	ኅ hue	ኅ hui	ኅ huu	ኅ hua	ኅ huie
ነሐስ	ነ ne	ኑ nu	ኒ ni	ና na	ኔ nie	ን n	ኖ no				ኔ nua	
ኛ-ነሐስ	ኝ Ne	ኞ Nu	ኟ Ni	ኛ Na	ኞ Nie	ኛ N	ኞ No				ኛ Nua	
አልፍ	አ a	ኡ u	ኢ i	አ ea	ኡ ie	እ e	አ o	እ ea				
ካፍ	ከ ke	ኩ ku	ኪ ki	ካ ka	ኪ kie	ክ k	ኮ ko	ከ kue	ከ kui	ከ kuu	ካ kua	ካ kuie

ኸ-ከፍ	ኸ Ke	ኹ Ku	ኺ Ki	ኻ Ka	ኼ Kie	ኽ K	ኾ Ko						
ወዌ	ወ we	ዑ wu	ዒ wi	ዓ wa	ዔ wie	ዕ w	ዖ wo						
ዐይን	ዐ A / aaa	ዑ Au / uu	ዒ Ai / ii	ዓ Aa / aa	ዔ Aie / iie	ዕ Ae / ee	ዖ Ao / oo						
ዘይ	ዘ ze	ዙ zu	ዚ zi	ዛ za	ዞ zie	ዟ z	ዠ zo				ዡ zua		
ዠ-ዘይ	ዠ Ze	ዡ Zu	ዢ Zi	ዣ Za	ዤ Zie	ዥ Z	ዦ Zo				ዧ Zua		
የመነ	የ ye	ዩ yu	ይ yi	ያ ya	የ yie	የ y	ዮ yo						
ድንት	ደ de	ዱ du	ዲ di	ዳ da	ዴ die	ድ d	ዶ do				ዸ dua		
ጅ-ድንት	ጅ je	ጆ ju	ጇ ji	ገ ja	ገ jie	ገ j	ገ jo				ገ jua		
ገምል	ገ ge	ጉ gu	ጊ gi	ጋ ga	ጌ gie	ግ g	ገ go	ግ gue	ግ gui	ግ guu	ግ gua	ግ guie	
ጠይት	ጠ Te	ጡ Tu	ጢ Ti	ጣ Ta	ጤ Tie	ጥ T	ጦ To				ጰ Tua		
ጨ-ጠይት	ጨ Ce	ጨ Cu	ጨ Ci	ጨ Ca	ጨ Cie	ጨ C	ጨ Co				ጨ Cua		
ጳይት	ጳ Pe	ጴ Pu	ጵ Pi	ጶ Pa	ጷ Pie	ጸ P	ጹ Po				ጳ Pua		
ጸደይ	ጸ Se	ጹ Su	ጺ Si	ጻ Sa	ጼ Sie	ጽ S	ጾ So				ጸ Sua		
ፀጸ	ፀ SSe	ፀ SSu	ፀ SSi	ፀ SSa	ፀ SSie	ፀ SS	ፀ SSo						
ከፍ	ፈ fe	ፉ fu	ፊ fi	ፋ fa	ፌ fie	ፍ f	ፎ fo				ፉ fua		
ፐሳ	ፐ pe	ፑ pu	ፒ pi	ፓ pa	ፔ pie	ፕ p	ፖ po				ፕ pua		
	:	፡፡	፣	፣	፡፡	፡-				'	,	;	
	:	፡፡	,	;	፡፡	፡-				'	,	;	
	፩	፪	፫	፬	፭	፮	፯	፰	፱				
	'1	'2	'3	'4	'5	'6	'7	'8	'9				
	፲	፳	፴	፵	፶	፷	፸	፹	፺	፻	፻፲	፻፲፱	
	'10	'20	'30	'40	'50	'60	'70	'80	'90	'100	'1000	'10000	

የተለያዩ ቋንቋን ታይፕ የማድረግ ዘዴ

የኒኮድ የተሰኘው ዘዴ ከተፈጠረ በኋላ በርካታ የአማርኛ ፊደላትን በኮምፒውተር ለመምታት አስችሏል። ይኸው የኒኮድ በተለያዩ ቋንቋዎች 461 የኢትዮጵያ ፊደላትን ለመጻፍ ያስችላል። ይህም በጣም ብዙ ፊደላት ስለሆኑ በአማርኛ የታይፕ ስሌዳ ላይ ያልተፈለገ ቃላትን ላለመፍጠር ሲባል ይህ የየኒኮድ ዘዴ አይሰራም። ነገር ግን እነኚህን የኢትዮጵያ ፊደላት መጠቀም አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ይህንን የየኒኮድ የታይፕ ስሌዳን መጠቀም ይቻላል።

የኒኮድን ለመጠቀም ሁለት አይነት መንገድ አለው።

1. Ctrl + Alt + Yን በአንድነት በመምታት፣ ይህን ምልክት **ዪ** የታችኛው ታስክ ባር ላይ እንዲመጣና የኒኮድን ለመተቀም ዝግጁ መሆኑን ያሳያል።
2. በታስክ ባር ላይ ይህንን ምልክት **ዪ** በመጫን ከዚያም ደግሞ ይህንን ምልክት **ዪ** በተከታታይነት በመጫን የታይፕ ስሌዳውን ለየኒኮድ ማዘጋጀት ይቻላል።

ሌሎች ቋንቋዎችን እንዴት ታይፕ እንደሚደረግ ከዚህ በታች ይታያል።

Awngi/Blin/Kayla/Kufal/Quara/Qimant/Xamtanga

ጎ	ጉ	ጊ	ጋ	ጊ	ግ	ግ
Ge	Gu	Gi	Ga	Gie	G	Go
ግዑ	ግዒ	ግዒ	ግዒ	ግዒ		
Gue	Guu	Gui	Gua	Guie		

Bench

ጎ	ጉ	ጊ	ጋ	ጊ	ግ	ግ
xxe	xxu	xxi	xxa	xxie	xx	xxo
ቸ	ቸ	ቸ	ቸ	ቸ	ቸ	ቸ
cce	ccu	cci	cca	ccie	cc	cco
ጎጎ	ጎጎ	ጎጎ	ጎጎ	ጎጎ	ጎጎ	ጎጎ
ZZe	ZZu	ZZi	ZZa	ZZie	ZZ	ZZo
ጎጎ	ጎጎ	ጎጎ	ጎጎ	ጎጎ	ጎጎ	ጎጎ
CCe	CCu	CCi	CCa	CCie	CC	CCo

Ge'ez

ይዘት	ደረት	ChChh	ጎጺር፡ ChChh	ድፋት	ቅናት	ጭረት	ሒደት	ቁርጥ
.	ጋ	፤	፥	ገ	ጊ	ጋ	ጋ	ገ
1	2	3	4	5	6	7	8	0

፤	※	※
?	:+	:#

የግዕዝ ቁጥሮችም በዚህ በየኒኮድ ዘዴ በመጠቀም ታይፕ ማድረግ ይቻላል። ይህንንም በምናደርግ ጊዜ ከፊት ለፊቱ አጣቃሾን “ ’ ” ታይፕ ማድረግ አያስፈልገንም። ይህኛው መንገድ በጥቂቱም ቢሆን ቀላል ዘዴ ነው።

Me'en/Mursi/Suri

ሆ	ሎ	ሞ	ሮ	ሶ	ሾ	ቆ	ቦ	ቶ	ቸ	ኸ	ኸ	ኸ	ኸ
hoa	loa	moa	roa	soa	xoa	qoa	boa	toa	coa	hhoa	noa	Noa	oa
ኮ	ዎ	ዞ	ዮ	ዶ	ዷ	ጆ	ጎ	ጠ	ጦ	ጦ	ጦ	ጦ	
koa	woa	zoa	yoa	doa	Doa	joa	goa	Toa	Coa	Poa	SSoa	poa	

Me'en/Mursi/Suri/Dizi & Historical Oromo/Sidama

ደ	ዱ	ዲ	ዳ	ዴ	ድ	ዶ	ዷ
De	Du	Di	Da	Die	D	Do	Dua

Sebatbeit

ቆ	ቆ	ቆ	ቆ	ቆ	ቆ	ቆ
qye	qyu	qye	qye	qye	qye	qyo
ኸ	ኸ	ኸ	ኸ	ኸ	ኸ	ኸ
kye	kyu	kyi	kya	kyie	ky	kyo
ኸ	ኸ	ኸ	ኸ	ኸ	ኸ	ኸ
Kye	Kyu	Kyi	Kye	Kyie	Ky	Kyo
ጎ	ጎ	ጎ	ጎ	ጎ	ጎ	ጎ
gye	gyu	gyi	gya	gyie	gy	gyo

ሙ
mue
ቡ
bue
ፊ
fue
ፑ
pue

ሙ
mui
ቡ
mue
ፊ
fue
ፑ
pue

ሙ	ሙ
muie	muu
ቡ	ቡ
buie	buu
ፊ	ፊ
fuie	fuu
ፑ	ፑ
puie	puu

Tigrinya

ቆ Qe	ቈ Qu	ቊ Qi	ቄ Qa	ቆ Qie	ቈ Q	ቊ Qo
ቈ Que	ቊ Quu	ቄ Qui	ቆ Qua	ቈ Quie		
ኸ Kue	ኺ Kuu	ኼ Kui	ኼ Kua	ኼ Kuie		

የአማርኛ ሶፍትዌሩን ለመጫንና ለመጠቀም

ይህ ፋይል AmharicPowerPack7.exe ሶፍትዌሩን Tavultesoft Keymanንና ፎንቱን (የኮምፒውተር ፊደላቱን) የያዘ ነው። የሶፍትዌሩ አጫጫን ዘዴም እንደሚከተለው ይሆናል፡-

1. ሁለት ጊዜ ደግመው ይጫኑትና የአጫጫኑን ትዕዛዝ በሚገባ ይከተሉ
2. ሶፍትዌሩን በሚገባ ክጫኑ በኋላ “ፕሮግራም” ስር Tavultesoft Keymanንን ያገኛሉ።
ፕሮግራሙን ለመጀመር፡-

በመጀመሪያ Start > ከዚያ All Programs
> ከዚያ Tavultesoft Keyman Desktop Light 7.1
> ከዚያ Keyman Desktop Light 7.1 ይጫኑ

3. በታስክ ባሩ በቀኝ በኩል የሚታየውን ይህን ምልክት መጫን
4. ይህን ሲያደርጉ የሚመጣው መስኮት ላይ የሚታየውን ይህንን ምልክት መምረጥ
5. የኢትዮጵያ ፊደልን (ፎንት) መምረጥና ታይም ማድረግ ይቻላል